

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอร่างกฎหมายการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการทำวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่

1) เอกสารทางกฎหมาย ได้แก่ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) ที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ กฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศในสหภาพยุโรปและประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ประมวลกฎหมายที่ดิน หนังสือ ตำรา คำอธิบายกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา และเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการค้าบริการการศึกษา เป็นต้น

2) เอกสารเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 หลักการอุดมศึกษา การจัดการศึกษาทางไกล การจัดการศึกษาออนไลน์ระดับอุดมศึกษา แนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือน การบริหารจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา การตลาดของสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

1.2 กลุ่มบุคคลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงหรือเทียบเท่าในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปจำนวนรวม 135 แห่ง ดังนี้

- สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 78 แห่ง
- สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 57 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาใช้ในการวิจัยดังนี้

2.1 แบบวิเคราะห์สาระ (Content Analysis)

ผู้วิจัยได้นำแนวการวิเคราะห์สาระของ Krippendorff (1980) อุทุมพร จามรมาน (2533) และพรชูลี อาชวอรุ่ง (2544) มาใช้ในการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษา

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา

ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาของประเทศในสหภาพยุโรปและประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) และความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.3 แบบตรวจสอบโดยวิธีของผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model)

การดำเนินการโดยวิธีของผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวคิดของ Eisner จะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากรูปแบบการตรวจสอบอื่นๆ (พรชูลี อาชวอรุ่ง, 2528) Eisner ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการวิจัยซึ่งมักจะถูกครอบงำด้วยกระบวนการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการเชิงปริมาณมากเกินไป ทั้งๆ ที่เรื่องราวของการศึกษาหลายเรื่องเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน ทั้งนี้ Eisner เชื่อว่าการรับรู้สิ่งใดๆ ก็ตามด้วยความเท่าทันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของความเป็นผู้รู้ (Connoisseurship) ด้วยเหตุนี้แนวทางการประเมินผลทางการศึกษาตามแนวคิดของ Eisner จึงมีลักษณะพื้นฐานต่างจากแนวทางอื่นๆ ดังนี้

(1) เป็นรูปแบบที่มีได้เน้นสัมฤทธิ์ผลของวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการตรวจสอบแบบอิงเป้าหมาย (Goal – Based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบการตรวจสอบการสนองตอบ (Responsive Model) หรือการรองรับกระบวนการตัดสินใจตามรูปแบบการตรวจสอบแบบอิงการตัดสินใจ (Decision Making Model) อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่ง แต่การตรวจสอบโดยผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำขึ้นมาพิจารณา ซึ่งไม่

จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือกระบวนการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

(2) เป็นรูปแบบการตรวจสอบที่เน้นความเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่ประเมินโดยพัฒนามาจากการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากในการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ นอกจากการใช้วิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น ต่อมาได้มีการนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาระดับสูงในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ผู้ถนัดในเรื่องนั้นๆ จริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล รูปแบบนี้จึงเป็นที่นิยมในการนำมาใช้ตรวจสอบประเมินผลในวงการอุดมศึกษาที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง

(3) เป็นรูปแบบการตรวจสอบที่ใช้ตัวบุคคลผู้ทรงคุณวุฒินั้นเองเป็นเครื่องมือการประเมินผล โดยเน้นความเชื่อถือว่า ผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะเที่ยงธรรมและมีวิจรรณญาณที่ดี ทั้งนี้ มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญการของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

(4) เป็นรูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม ประมวล และวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

ทั้งนี้ การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นสภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credibility) ของวิชาชีพนั้นๆ เป็นสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบตรวจสอบโดยวิธีของผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นตามสาระบัญญัติที่ได้ยกกว้างไว้ในแต่ละประเด็นของกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบสาระบัญญัติที่ผู้วิจัยได้ยกกว้างขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิไว้ประมาณ 20 ท่าน โดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักกฎหมายหรือผู้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานด้านกฎหมายในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี หรืออาจารย์คณะนิติศาสตร์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน
- 2) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายมหาชน ซึ่งปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 5 ท่าน
- 3) ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 5 ท่าน

- 4) นักวิชาการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนหรือเคยสอน
ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน มาไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมถึงนักวิชา
การอิสระหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอุดมศึกษา จำนวน 5 ท่าน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยจะดำเนินการนำแบบสอบถามและแบบตรวจสอบ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา
(Content Validity) และความชัดเจนเป็นปรนัยของการใช้ภาษา เพื่อให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับ
เนื้อหาการวิจัย รวมจำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการสรรหา
ผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

- (1) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิจัย ต้องมีประสบการณ์ทำงานด้านวิจัยมาไม่น้อยกว่า 10 ปี
หรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไป
- (2) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย ต้องมีประสบการณ์ทำงานด้านวิจัยทางนิติศาสตร์มา
ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงพรรณนา แหล่งข้อมูลเป็นประเภททุติยภูมิ ซึ่งได้จากงานวิจัย บทความ
รายงาน เอกสารประกอบการสัมมนา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการอุดมศึกษา การเปิด
เสรีการค้าบริการการศึกษา ฯลฯ
2. ข้อมูลเอกสาร จากเอกสาร บทความ งานวิจัย หนังสือ ตำรา เกี่ยวกับการศึกษา
ระดับอุดมศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา กฎหมายเศรษฐกิจและการค้าระหว่าง
ประเทศ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ความตกลงเขตการค้าเสรี
(FTA) กฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศสหภาพยุโรปและประเทศต่างๆ
ที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.
2545 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ฯลฯ โดยผู้วิจัยจะทำการ
วิเคราะห์สาระด้วยตนเอง

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะทำการส่งแบบสอบถามความคิดเห็นให้แก่ผู้บริหารระดับสูงหรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 132 แห่ง จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) และความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) แล้วเก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อทำการร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้น ครั้งที่สองจะเป็นการส่งแบบสอบถามพร้อมร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และควรแก้ไขเพิ่มเติมประเด็นใดบ้าง แล้วนำข้อมูลและความคิดเห็นที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป แล้วนำไปปรับปรุงร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้น
4. ข้อมูลจากแบบตรวจสอบ ผู้วิจัยจะจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship) เพื่อทำการตรวจสอบร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดทำขึ้น แล้วนำความคิดเห็นพร้อมข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากการประชุมสัมมนาทำการปรับปรุงร่างกฎหมายการศึกษาที่ได้จัดทำขึ้น

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับแนวความคิดและหลักการการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา ภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) ที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ สิ้นสุดเพียงไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ. 2548 ตลอดจนศึกษากฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ฯลฯ เพื่อให้

ทราบถึงสถานะภาพของกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ประเทศไทยใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และผลกระทบของกฎหมายดังกล่าวที่มีต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวความคิด หลักการอุดมศึกษา การบริหารและการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, แผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549, วิจิตร ศรีสอ้าน, 2518 ; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2542 ; พรขุติ อาชวอรุ่ง, 2546 และ Knowles, 1970) การจัดการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษา (สุภาณี เสงศรี, 2543 ; สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และคณะ, 2544) การจัดการศึกษาออนไลน์ระดับอุดมศึกษา แนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือน (ไพรัช รัชพงษ์, 2540 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาข้อสรุป เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 4 สร้างและส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไปยังกลุ่มประชากรที่ศึกษา เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บังคับกฎหมาย ปัญหาและอุปสรรค หรือข้อขัดข้องอันเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยนำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำผลที่ได้ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 – 3 ไปจัดทำร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 สร้างและส่งแบบสอบถามฉบับที่ 2 พร้อมร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 5 ให้แก่กลุ่มประชากรที่ศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 7 นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษาไปปรับปรุงร่างกฎหมายการศึกษาที่พัฒนาในขั้นต้นตามขั้นตอนที่ 5 ให้สอดคล้องกับความต้องการและความคิดเห็นที่ได้รับ

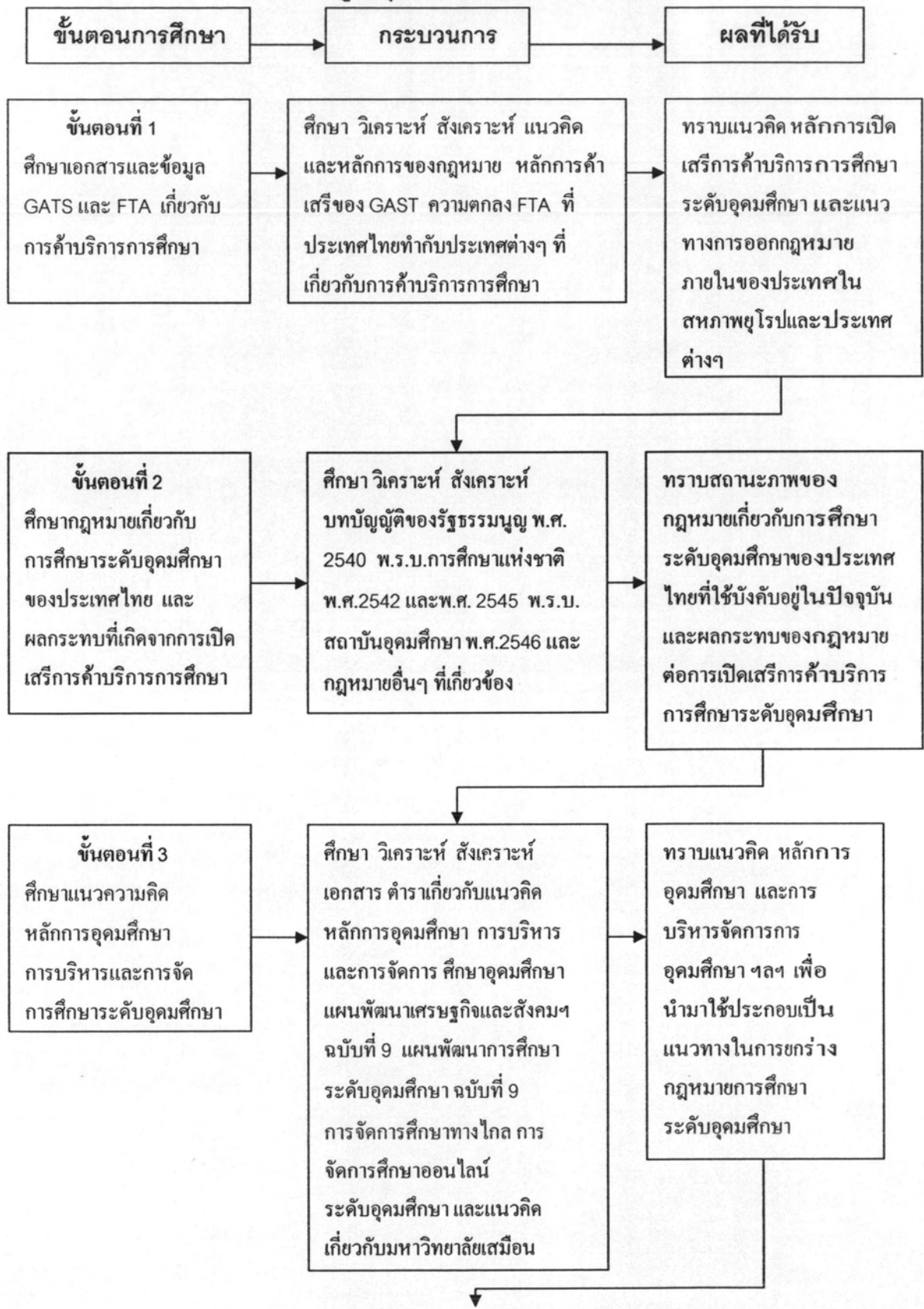
ขั้นตอนที่ 8 จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบร่างกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้ความเห็น ทักสินคดี และข้อเสนอแนะต่างๆ ต่อร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้น โดยการจัดให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างกว้างขวางและเต็มที่

ขั้นตอนที่ 9 นำความคิดเห็น ทศนคติ และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาประมวลสรุป และวิเคราะห์เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

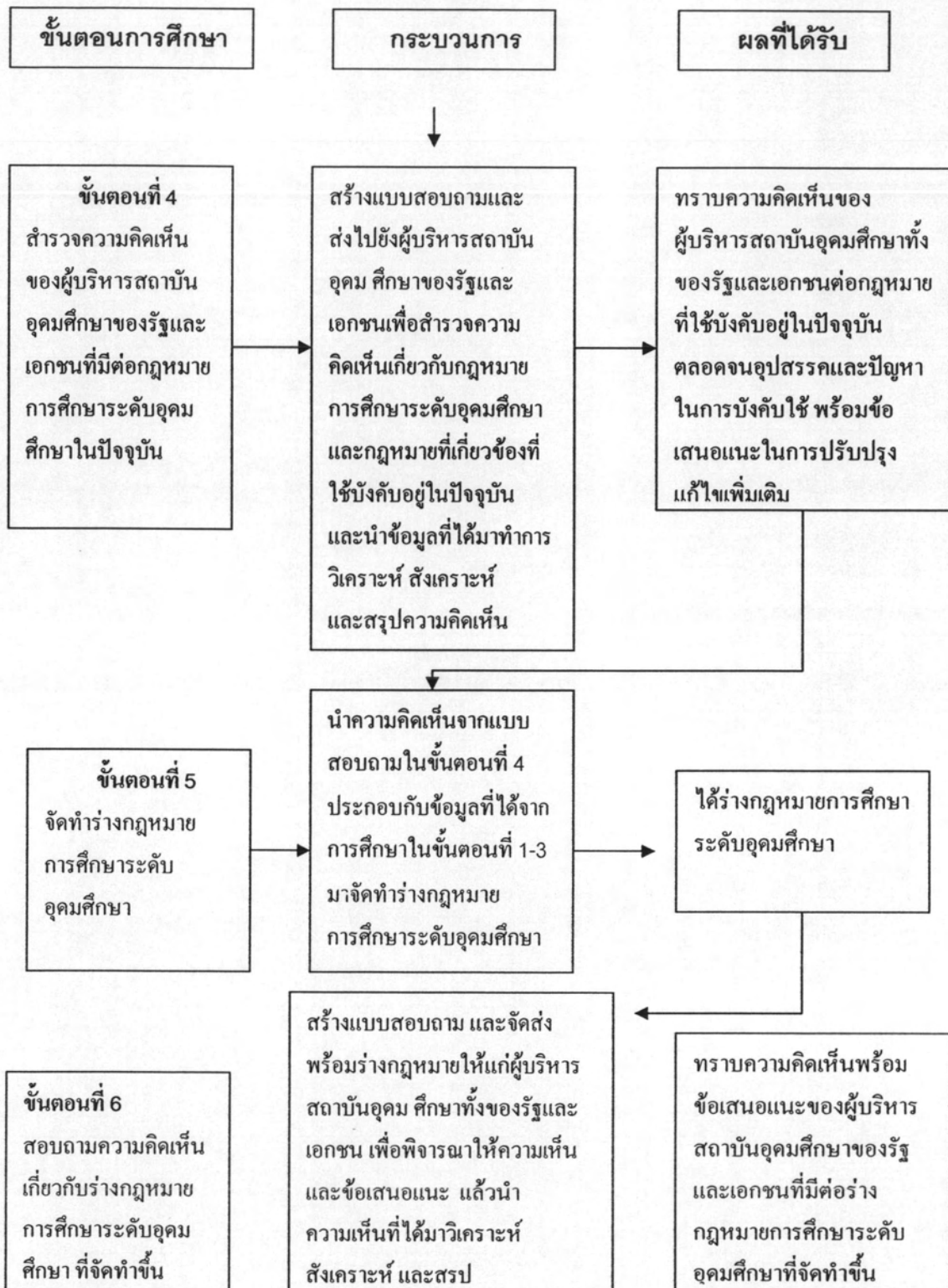
ขั้นตอนที่ 10 นำหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้บังคับหลักสูตรฉบับนี้ ตลอดจนสาธารณชนทั่วไป ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้น

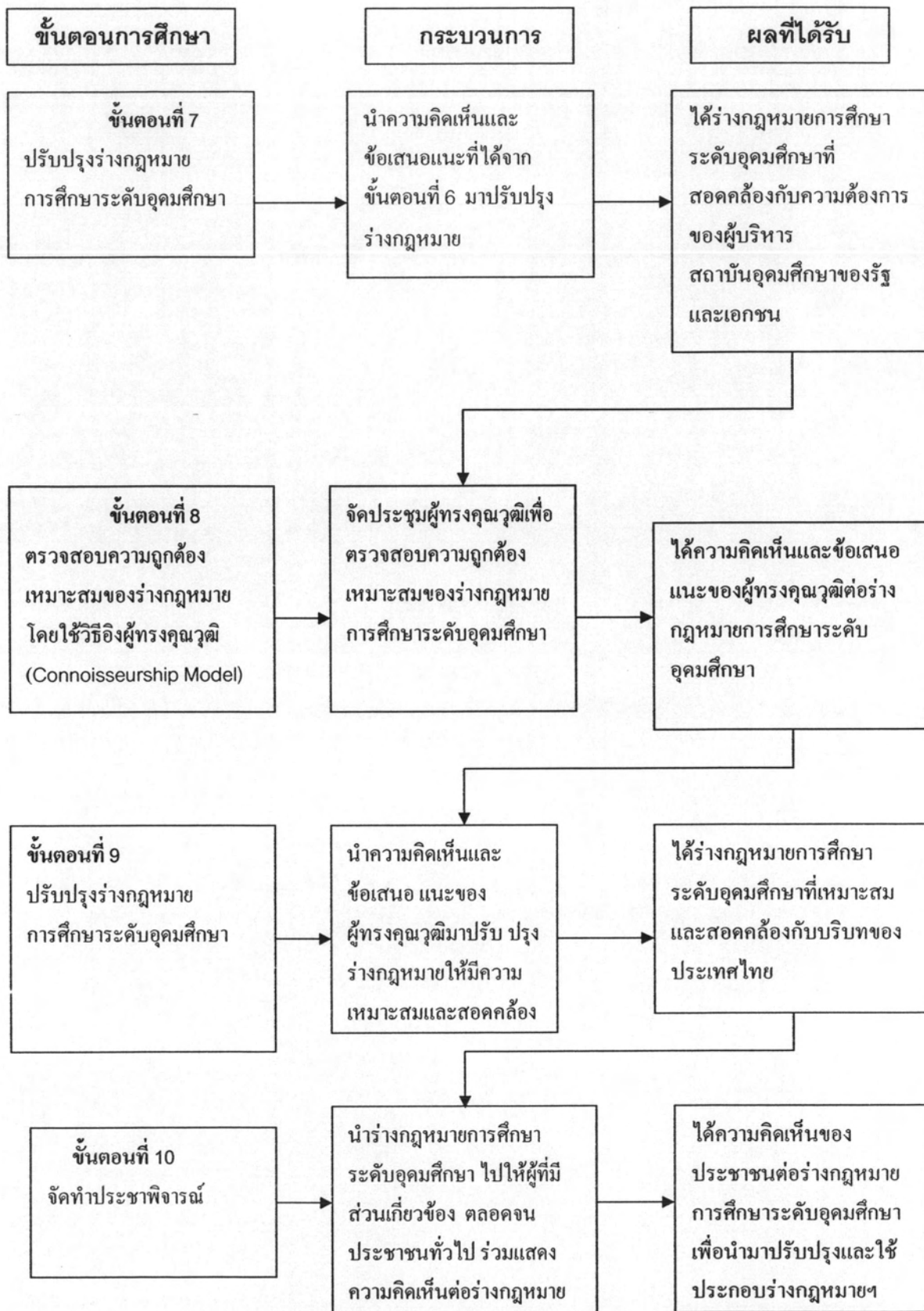
จากขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิสรุปขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

แผนภูมิสรุปขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ใช้การวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) ตามหลักของ Krippendorff (1980) อุทุมพร จามรมาน (2533) และพรชูลี อาชวอำรุง (2547) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากภาษากลุ่มคำที่ปรากฏ นำมาแยกแยะแจกแจง จัดประเภท ลำดับความสำคัญ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้
 - 1.1 จัดกลุ่มเอกสารที่จะทำการวิเคราะห์ออกเป็นส่วนต่างๆ
 - 1.2 นำข้อมูลจากเอกสารที่จัดกลุ่มตามข้อ 1.1 มาเขียนสรุปลงในแบบวิเคราะห์เอกสารตามหลักของ Krippendorff (1980) อุทุมพร จามรมาน (2533) และพรชูลี อาชวอำรุง (2547) โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระและประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องที่จะศึกษาในแต่ละขั้นตอน
 - 1.3 นำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสารมาเขียนเป็นภาพเดนโดแกรม (Dendrogram) แต่ละเรื่องแต่ละแผ่น ซึ่งจะได้ภาพเดนโดแกรมหลายแผ่น
 - 1.4 นำภาพเดนโดแกรมแต่ละเรื่อง แต่ละแผ่น มาเปรียบเทียบเพื่อค้นหาความถี่ที่ผู้เขียนเอกสารต่างๆ หรือผู้พูดได้กล่าวถึงเรื่องนั้น เรื่องใดมีความถี่ในการกล่าวถึงมาก แสดงว่าเรื่องนั้นๆ มีความสำคัญยิ่ง ให้คงความเป็นประเด็นหลักไว้ จากนั้นนำแต่ละเรื่องแต่ละสาระมารวมกันเพื่อทำการลดทอนลงเรื่อยๆ และสรุปให้ได้ประเด็นหลักที่เป็นแก่นสารอย่างแท้จริงของแต่ละเรื่องตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยศึกษา
 - 1.5 หน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ได้แก่หน่วยคำที่ปรากฏ
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การวิเคราะห์สาระ (Content Analysis)
3. ข้อมูลที่ได้จากการทำ Connoisseurship ใช้การวิเคราะห์สาระ (Content Analysis)